

Factsheet: bestuurders van sportverenigingen en pesticidenvrij beheer van natuurgras

Versie 2, 20 april 2024

1. Inleiding

Met uitzondering van enkele specifieke situaties mogen sinds 1 april 2020 op sportvelden geen pesticiden meer worden gebruikt voor het beheersen van onkruiden, ziekten en plagen. Deze uitzonderingen zijn tijdelijk en worden periodiek geëvalueerd door een commissie van deskundigen. Het is aannemelijk dat het gebruik van pesticiden verder wordt beperkt.

Elke toepassing van pesticiden op buitensportaccommodaties geldt als professioneel gebruik en daarvoor gelden strenge regels. Het gaat hierbij niet alleen over de vereiste licenties voor het werken met pesticiden. Wie gewasbeschermingsmiddelen wil gebruiken moet kunnen aantonen dat geïntegreerde gewasbescherming (IPM, Integrated Pest Management) onvoldoende resultaat heeft gehad. Het is dus noodzakelijk om IPM te integreren in beheer en onderhoud van de grassportvelden.

Deze factsheet beschrijft voor verenigingsbestuurders op hoofdlijnen wat IPM inhoudt en welke regels en uitzonderingen gelden voor het gebruik van pesticiden op sportvelden.

2. Wat is IPM?

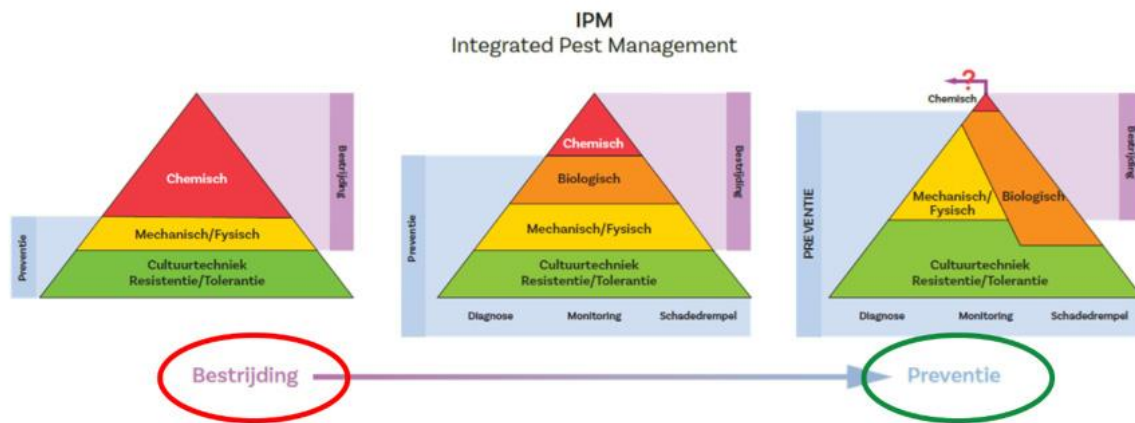
Het doel van Integrated Pest Management is het beperken van het gebruik en de afhankelijkheid van chemische middelen, (oorspronkelijk) zonder deze geheel uit te sluiten. IPM is een planmatige aanpak waarbij met een combinatie van methoden wordt geprobeerd om schade aan gewassen door ziekten, plagen en onkruiden te beheersen, met zo weinig mogelijk schade voor mens, dier, natuur en milieu.

Het begrip IPM bestaat al ruim een halve eeuw. Sinds 2009 is IPM het uitgangspunt voor de Europese Richtlijn Gewasbescherming (2009/128/EG) en daarmee ook voor de Nederlandse regelgeving op dit gebied. Zo geldt een verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw. Vanaf 2016 voor verhardingen en vanaf 2017 voor de overige oppervlakken, waaronder sportvelden.

De Europese Richtlijn benoemt een aantal specifieke IPM-maatregelen gericht op het voorkomen en/of vernietigen van schadelijke organismen (onkruiden, ziekten, plagen). Deze zijn vooral gericht op de landbouw, maar een deel geldt ook voor sportvelden. Deze IPM maatregelen zijn:

- bepaalde teeltechnieken om vestiging van onkruiden te verminderen, zoals vals-zaaibedtechnieken, dichthouden van grasmat, geschikte zaaitijd en zaaidichtheid en conserverende bodembewerkingen;
- gebruik van gecertificeerde resistente/tolerante rassen;
- monitoring van schadelijke organismen met passende methoden en instrumenten, zoals veldobservaties, waarschuwings- en vroegdiagnose-systemen en adviezen van gekwalificeerde adviseurs;

- vaststellen van schadedrempels, waarboven bestrijding noodzakelijk wordt geacht;
- voorkeur voor duurzame biologische, fysische en andere niet-chemische methoden boven chemische methoden, voor zover ze voldoende werkzaam zijn;
- pesticiden moeten zo doelgericht mogelijk zijn en zo min mogelijk neveneffecten hebben voor de menselijke gezondheid, niet-doelwitorganismen en het milieu;
- beperken, voor zover mogelijk, van de hoeveelheid pesticiden door lagere dosering, lagere toepassingsfrequentie of gerichte deelbehandelingen. Wel moet resistentie-ontwikkeling worden voorkomen;
- de verschillende beheermaatregelen en het gebruik van pesticiden moet worden gemonitord en geëvalueerd.

Figuur 1 - IPM verschuift de nadruk van bestrijden naar preventie.

3. Regels en uitzonderingen

Zoals in de inleiding is aangegeven gelden tijdelijk nog enkele uitzonderingen op het verbod op gewasbeschermingsmiddelen op sportvelden.

De onkruiden, plagen en ziekten uit onderstaande tabel mogen, indien de noodzaak is aangetoond, nog met een gewasbeschermingsmiddelen worden bestreden.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen stadionvelden (professionele sportbeoefening) en overige velden.

Na toepassen van een schadedrempel mogen onkruiden op maximaal 10% van het bespeelbare oppervlak worden bestreden, engerlingen zo nodig op het hele oppervlak.

Uitzonderingen Sportvelden en Stadions

(niet golf)

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Wedstrijd- en stadions van BVO's	Wedstrijd-, trainings- en bijvelden buiten stadions
<i>Plantago major</i>	Grote weegbree	nee	maximaal 10% per jaar ¹ met inachtneming schadedrempel ²
<i>Veronica filiformis</i>	Draadereprijs		
<i>Veronica arvensis</i>	Veldereprijs		
<i>Taraxacum officinalis</i>	Paardenbloem		
<i>Bellis perennis</i>	Madeliefje		
<i>Trifolium repens</i>	Witte klaver		
<i>Lepidium didymum</i>	Kleine varkenskers		
<i>Polygonum aviculare</i>	Varkensgras		
<i>Growth regulator</i>	Grasgroeiremmer	nee	nee
<i>Melolontha melolontha</i>	Meikever	nee	ja
<i>Amphimallon solstitialis</i>	Junikever		
<i>Clariireedia spp.</i>	Dollarspot	ja	nee
(vml. <i>Sclerotinia homoeocarpa</i>)			
<i>Microdochium nivale</i> ,	Sneeuwschimmel		
<i>Fusarium nivale</i>			
<i>Pythium spp.</i>	Kieplantenziekte		

¹ Indien in een tabel een percentage is genoteerd, zoals 10%, is de toepassing wel toegestaan, maar mag die toepassing gedurende het jaar op ten hoogste 10% van het areaal plaatsvinden.

² Het in acht nemen van een schadedrempel, voorafgaande aan het toepassen van een gewasbeschermingsmiddel, is onderdeel van de verplichte toepassing van geïntegreerde gewasbescherming.

Tabel 1: Uitzonderingen voor het gebruik van pesticiden op sportvelden volgens de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden, per 20 april 2024. De uitzonderingen worden periodiek geëvalueerd en kunnen dus wijzigen.

Het Besluit gewasbescherming en biociden (Bgb) bepaalt dat een gewasbeschermingsmonitor moet worden bijgehouden wanneer (mogelijk) gewasbeschermingsmiddelen worden toegepast voor professionele doeleinden. Gebruik op sportvelden geldt altijd als een professionele toepassing.

Het bijhouden van de gewasbeschermingsmonitor dient twee doelen:

- basis voor controle door de toezichthouder of in voldoende mate gewerkt is volgens de beginselen van geïntegreerde gewasbescherming;
- basis voor verbetering van beheer en onderhoud op basis van de resultaten van monitoring.

De vorm van de gewasbeschermingsmonitor is niet vastgelegd, zodat het kan worden ingepast in eigen bestaande beheersystemen. Een gewasbeschermingsmonitor voor sportvelden bevat o.a. de volgende informatie:

- overzicht van type grassportvelden en risicofactoren voor onkruiden, ziekten en plagen;
- rassenkeuze voor specifieke toepassingen en groeiomstandigheden;
- monitoring van schadelijke organismen (onkruiden, ziekten en plagen); uit oogpunt van preventie is het zinvol ook de kwaliteit van grasmat en toplaag te monitoren;

- eventueel gebruik van waarschuwings-, advies- en beslissingsondersteunende systemen gericht op tijdig signaleren van toenemende ziektedruk;
- de toegepaste biologische, fysische en mechanische gewasbeschermingsmaatregelen, waaronder de inzet van biologische plaagbestrijders en mechanische onkruidbestrijding;
- de keuze van gebruikte gewasbeschermingsmiddelen op basis van risico's voor mens en milieu (gebruikte gewasbeschermingsmiddelen moeten bijgehouden worden conform artikel 67 van verordening (EG) nr. 1107/2009;
- emissiebeperkende maatregelen, inclusief toedieningstechnieken;
- resistentiemanagement bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen;
- overige maatregelen die hebben bijgedragen aan het verminderen van het gebruik van chemische middelen;
- oordeel over het succes van de toegepaste beheersmaatregelen.

4. Planmatige aanpak

Geïntegreerde gewasbescherming is sterk verweven met het normale beheer en onderhoud van sportvelden. Het ligt voor de hand om in de beheer- en onderhoudsplannen expliciet op te nemen op welke wijze preventieve maatregelen, mechanische onkruidbestrijding en biologische plaagbestrijding worden uitgevoerd. De onderwerpen van de gewasbeschermingsmonitor vormen hiervoor een goed uitgangspunt, aangevuld met o.a.:

- het vastleggen van taken en bevoegdheden van betrokkenen. Dus wie, wanneer het besluit neemt om pesticiden in te zetten, wie verantwoordelijk is voor inkoop en toepassing van pesticiden en of alle betrokken over de juist licenties beschikken;
- een goede beschrijving van de uitgangssituatie: fysieke gegevens over de velden (profielopbouw, toplaagsamenstelling, bemestingsonderzoek, risicofactoren in de directe omgeving e.d.);
- afspraken met verenigingen over (verantwoord) gebruik van de velden;
- overwegingen en keuzes voor grassen, bemesting en beregening, inkoop van grond e.d.;
- de wijze waarop monitoring wordt uitgevoerd, welke schadedrempels worden gehanteerd en hoe monitoringsgegevens worden vertaald naar concrete IPM-maatregelen.

Deze uitgebreide planmatige aanpak noemen we **Geïntegreerd Sportgrasbeheer**. In 2023 is een handleiding gepubliceerd met diverse hulpmiddelen om het geïntegreerd beheer te verbeteren of vanaf het begin op te bouwen.

5. Meer informatie

Deze factsheet is ontwikkeld in het kader van de Routekaart Verduurzaming Sport. Kijk voor actuele en verdiepende informatie over pesticidenvrij beheer van grassportvelden op [Sportinfrastructuur.nl](https://sportinfrastructuur.nl) > Kennisbank > Sportgrasbeheer.

Hier vind u o.a. relevante factsheets, de Handleiding Geïntegreerd Sportgrasbeheer met diverse hulpmiddelen, een e-learning, en de Handreiking Pesticidenvrij Sportgrasbeheer. Voor vragen en suggesties, stuur een mail naar info@sportinfrastructuur.nl.